

บทความวิชาการ

**การใช้ระบบเขียนอักษรยาวีในภาษามลายูปาตานี :
ความท้าทายต่อสังคมมลายูในภาวะวิกฤติทางภาษา**

**The Usage of the Jawi Alphabet System in Patani Malay:
A Challenge to Malay Society in Endangered Languages**

กามาจุตดิน อีสาเยะ

M.A. (Malay Language) อาจารย์

ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Abstract

A crisis accruing in a society where a mother tongue is used as a key fool for communication is known as language loss of a mother tongue or a minority language. Patani Malay is a dialect and mother tongue of Melayu people in three provinces of the deep south of Thailand. Indeed, various issues of this language have continuously been studied. This may said that remaining feathers of the language have been recorded for further study by young generations. Meanwhile, a development for Jawi orthography system through Thai and Jawi alphabets was studied, so there appeared to be the writing system for usage. However, an attempt to create the writing system in Patani Malay is an initiation of realizing local

language and culture maintenance and revival. This results in innovation of Patani Malay writing system via Jawi alphabets although this system appears in a little difference from Standard Malay. In addition, such an attempt leads to a challenge of the Malay society towards either direct or indirect acceptance of the system by relevant persons, and to building up realization of preserving the societal identity.

Keywords: endangered languages, Jawi alphabets, Malay society, Malay writing system, Patani Malay dialect

บทคัดย่อ

วิกฤตการณ์ที่ปรากฏขึ้นในสังคมที่ต้องใช้ภาษาแม่เป็นเครื่องมือหลักในการสื่อสาร คือภาวะการสูญหายของภาษาแม่หรือภาษาของชนกลุ่มน้อยภาษามลายูปาตานีนับเป็นภาษาถิ่นภาษาหนึ่งและเป็นภาษาแม่ของชาวมลายูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การศึกษาลักษณะทางภาษาในประเด็นต่างๆ ของภาษานี้ ได้มีการกระทำอย่างต่อเนื่อง อาจด้วยเหตุผลเพื่อเป็นการบันทึกลักษณะที่ปรากฏอยู่ในภาษานี้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและเรียนรู้ต่อไปหรือไม่ก็ตาม ในขณะเดียวกันการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบเขียนภาษามลายูปาตานีด้วยอักษรไทยและอักษรยาวีก็มีการปฏิบัติจนได้ระบบเขียนที่สามารถนำไปใช้ได้ในระดับต่างๆ อย่างไรก็ตามความพยายามในการสร้างระบบเขียนภาษามลายูปาตานีด้วยอักษรยาวีนี้นับว่าเป็นการริเริ่มให้ความสำคัญที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นอีกแนวทางหนึ่ง และผลลัพธ์ที่ได้มาคือนวัตกรรมใหม่ซึ่งเป็นระบบเขียนภาษามลายู ปาตานีด้วยอักษรยาวี ซึ่งอาจมีความ

แตกต่างกับระบบเขียนอักษรยาวีในภาษามลายูมาตรฐานอยู่บ้างเล็กน้อย ส่วนผลที่สืบเนื่องจากความพยายามที่จะใช้ระบบเขียนภาษามลายูด้วยอักษรยาวีก็คือ ความท้าทายต่อสังคมมลายูในการยอมรับระบบเขียนดังกล่าวของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงหรือในทางกลับกันระดับต่าง ๆ ตลอดจนจนเป็นการสร้างจิตสำนึกในการรักษาอัตลักษณ์ของสังคมสืบต่อไป

คำสำคัญ: ภาวะวิกฤตทางภาษา ภาษามลายูถิ่นปาตานี ระบบเขียนภาษามลายู สังคมมลายู อักษรยาวี

บทนำ

ภาษามลายูเป็นภาษาหนึ่งจัดอยู่ในตระกูลภาษาออสโตรเนเซีย (Austronesia) หรือมาลาโยโปลิเนเซีย (Malayo-Polynesia) และเป็นภาษาย่อยซึ่งจัดอยู่ในสาขาภาษาหมู่เกาะมลายู (Bahasa Nusantara) ภาษาในตระกูลออสโตรเนเซีย หรือมาลาโยโปลิเนเซียแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ 3 กลุ่ม คือ ภาษาหมู่เกาะมลายู (Bahasa Nusantara) ภาษาเมลานีเซีย (Melanesia) และภาษาโปลิเนเซีย (Polynesia) (Ismail Hussein, 1981 : 4-5)

ประชากรไทยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างจำนวนมากว่าหนึ่งล้านคนเป็นคนเชื้อสายมลายู หรือเป็นคนเชื้อสายอื่นที่นับถือศาสนาอิสลามและใช้วิถีชีวิตอย่างคนมลายู หรือจะกล่าวอีกอย่างว่าเป็นคนไทย (โดยสัญชาติ) ที่ใช้วิถีชีวิตอย่างมลายูมุสลิม และใช้ภาษามลายูเป็นภาษาถิ่น โดยส่วนใหญ่ผู้คนเหล่านี้มีถิ่นฐานอยู่ในเขตจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส และอีกบางส่วนที่อยู่ในเขตจังหวัดสตูล และสงขลา ประชากรกลุ่มนี้มีภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

และยังมีวัฒนธรรมของตนเองที่ยังคงถือปฏิบัติอยู่โดยทั่วไป (รัตติยา สาและ, 2544 : 62)

ปัจจุบันภาษามลายูยังคงมีบทบาทต่อชีวิตชีวิตประชากรในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษามลายูยังคงเป็นภาษาหลักสำหรับการสื่อสารของคนในพื้นที่ แต่พบว่าด้วยระบบการศึกษาทำให้มีการเรียนรู้ภาษาไทยเพิ่มขึ้น และในทางตรงกันข้ามกันความรู้ในภาษามลายูถิ่นของตนอาจจะลดลง ขึ้นอยู่กับลักษณะของหน้าที่การงานและความจำเป็นในการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตามในเขตชนบทโดยทั่วไปคนที่มีอายุเกิน 40 ปีขึ้นไปซึ่งใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในหมู่บ้านและเด็กก่อนวัยเรียนจะมีความรู้เฉพาะภาษาท้องถิ่นของตนเป็นส่วนใหญ่ และใช้ภาษาท้องถิ่นของตนในชีวิตประจำวัน (สุวิไล เปรมศรีรัตน์, 2541: 21)

จากการที่มีผู้พูดภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาที่หนึ่งเป็นจำนวนมาก ดังกล่าวข้างต้น ปัญหาการตายของภาษานี้เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก แต่สิ่งที่เป็นไปได้และกำลังเกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้ คือการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางภาษาและวัฒนธรรมเข้าสู่ภาษาและวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะทางวัฒนธรรมพื้นบ้านหลายอย่างซึ่งมีการสืบทอดด้วยวิธีปากต่อปากกำลังจะถูกลืมไป ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคของการสื่อสารสมัยใหม่ สื่อมวลชนมีอิทธิพลสูงในการนำเสนอ ศิลปวัฒนธรรมการบันเทิงสมัยใหม่ไปสู่ทุกครัวเรือน (สุวิไล เปรมศรีรัตน์, 2541: 21)

ดังนั้น ความจำเป็นในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น เท่าที่ผ่านมาจึงได้มีความพยายามจากบุคคลหลายฝ่าย มีการศึกษาทั้งทางด้านภาษาและภาษาศาสตร์ การศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น และการพัฒนาระบบเขียน ได้บันทึกและถ่ายทอดระบบภาษามลายูถิ่นของตนเป็นตัวเขียนโดย

ใช้ตัวอักษรไทย ปัจจุบันจึงได้ปรากฏว่ามีการเขียนภาษามลายูถิ่นนี้เป็นหลายลักษณะต่าง ๆ กัน และเนื่องจากภาษามลายูและภาษาไทยมีลักษณะทางภาษาแตกต่างกันไม่สามารถจะใช้แทนกันได้โดยตรง อีกทั้งอักษรไทยมิได้มีรูปแบบเขียนตรงตามเสียงที่ออกในภาษามลายู และอาจมีรูปแบบเขียนแทนเสียงได้หลายรูปแบบ การนำอักษรไทยมาใช้ในการเขียนเพื่อถ่ายทอดเสียงหรือคำจากภาษามลายูจึงมีปัญหาอยู่ไม่น้อย ดังนั้นเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าอักษรยาวีมีความเหมาะสมที่สุดที่จะใช้เป็นอักษรตัวเขียนสำหรับการถ่ายทอดลักษณะเสียงในภาษามลายูถิ่นได้ดีที่สุด ซึ่งจะนำไปสู่การอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาถิ่นนี้ให้คงอยู่ควบคู่กับประชากรมลายูในเขตพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทยตลอดไป ทั้งนี้เนื่องจากอักษรยาวีเป็นสัญลักษณ์ตัวเขียนที่ใช้ในภาษามลายูมาตั้งแต่ในอดีตจนปัจจุบัน อักษรยาวีเข้ามามีบทบาทในโลกมลายูด้วยอิทธิพลจากการนำศาสนาอิสลามในแผ่นดินอาหรับมาเผยแพร่ให้คนมลายูได้รู้จักและนับถือ ในเวลาเดียวกันนั้นภาษาอาหรับซึ่งถือเป็นภาษาของชาวอาหรับ เป็นภาษาที่ใช้บันทึกพระคัมภีร์อัลกุรอานก็ถูกนำมาใช้ในโลกลมลายู มีการนำอักษรอาหรับทั้งหมดมาถ่ายทอดเสียงในภาษามลายูและเสียงใดที่ไม่ปรากฏในภาษาอาหรับก็จะถูกคิดประดิษฐ์เพิ่มเติมเพื่อให้สมบูรณ์มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม บทความนี้มีจุดมุ่งหมายสองประการ คือเพื่อนำเสนอผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าและการทดลองใช้สิ่งที่ได้จากการพัฒนาระบบเขียนภาษามลายูปัตตานีด้วยอักษรยาวีเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น จากกรณีศึกษา ตำบลเขาตูม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี โดยที่ผู้เขียนเองมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบเขียนในครั้งนั้นด้วย และประการสุดท้ายคือความมุ่งหวังที่จะให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาได้ประจักษ์สิ่งท้าทายใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมที่กำลังเผชิญกับภาวะวิกฤติทางภาษาและ

ภาวะการณ์ของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสที่ไม่อาจต้านแต่สามารถ
ระวังและป้องกันได้

สังเขปที่มาอักษรยาวี

เดิมที่อักษรยาวีเป็นอักษรอาหรับที่ชาวมลายูยืมใช้เพื่อเขียนแทน
อักษรฮินดูที่มีใช้ก่อนหน้านี้ พยัญชนะต่างๆของอักษรยาวีนี้บางคำยืมมาจาก
พยัญชนะของภาษาอาหรับโดยตรงและบางคำยืมมาจากพยัญชนะของภาษา
เปอร์เซีย-อินเดีย ดังนั้นจึงพบว่าอักษรอาหรับทุกตัวจะมีอยู่ในอักษรยาวี ซึ่งใช้
เขียนคำที่เป็นภาษามลายูและภาษาอาหรับที่ยืมมา ส่วนคำมลายูที่ไม่มี
สัญลักษณ์หรือตัวเขียนในพยัญชนะอาหรับก็จำเป็นต้องสร้างพยัญชนะใหม่
เพิ่มเติม หรือยืมพยัญชนะที่มีอยู่แล้วในภาษาเปอร์เซีย-อินเดีย ส่วนภาษา
อินเดียที่ใช้อักษรอาหรับในปัจจุบันเป็นที่รู้จักกันในภาษาอูรดู

ไม่เป็นที่ทราบอย่างแน่ชัดว่าชาวมลายูเริ่มยืมอักษรอาหรับมาใช้ตั้งแต่
เมื่อใด แต่สันนิษฐานกันว่าการยืมอักษรอาหรับมาใช้ในภาษามลายูนี้มีมา
ตั้งแต่เริ่มแรกที่อิสลามเข้ามาในบริเวณนี้แล้ว ถึงจะเป็นเช่นนั้นจริง แต่ประวัติ
การเข้ามาของอิสลามในบริเวณนี้ก็ยังคงเถียงกันอยู่ ในด้านหลักฐานที่
น่าเชื่อถือเราพบว่าการค้นพบหลักฐานชิ้นสำคัญอยู่ห้าอย่างด้วยกัน ที่บ่งบอก
ถึงการมีอยู่ของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใน
สมัยนั้น หนึ่งในหลักฐานดังกล่าวถูกบันทึกในศตวรรษที่ 3 แห่งฮิจเราะฮ์ศักราช
(ศตวรรษที่ 10 ค.ศ.) และอีก 4 หลักฐานถูกบันทึกในศตวรรษที่ 5 แห่งฮิจเราะฮ์
ศักราช (ศตวรรษที่ 11 ค.ศ.) ดังนี้

1. ก้อนหินบนหลุมศพของเชคอัลดอกอติร บิน หุเสน ซาห์ ที่บ้าน
ลังการ์ (Langgar) อโลสตาร์ รัฐเคดาห์ บันทึกเมื่อปี 290 ฮ.ศ. ตรงกับปี 910
ค.ศ.

2. ก้อนหินบนหลุมศพที่พบที่บ้านปือกัน รัฐปาหัง บันทึกเมื่อเช้าวันพุธ
ที่ 14 เราะบีอุลเอาวัล ปี 419 ฮ.ศ.

3. ก้อนหินบนหลุมศพที่พบที่บ้านปันราง เวียดนาม บันทึกเมื่อปี 431
ฮ.ศ. (1039 ค.ศ.)

4. ก้อนหินบนหลุมศพของบุตรีสุลต่านอัลดุมะญิด บิน มุห์หมัด ซาห์
บันทึกเมื่อปี 440 ฮ.ศ. (1048 ค.ศ.)

5. ก้อนหินบนหลุมศพของฟาติมะฮ์ บินตุ มัยมูน บิน ฮัยบะตุลลอฮ์
บันทึกเมื่อปี 475 ฮ.ศ. (1082 ค.ศ.)

จากทั้งห้าหลักฐานสำคัญนี้ จึงสามารถยืนยันได้อย่างแน่นอนว่า
อิสลามได้วางรากฐานในบริเวณต่างๆของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่ศตวรรษ
ที่ 5 แห่งฮิจเราะฮ์ศักราช (11 ค.ศ) มาแล้ว จะอย่างไรก็ตามภาษาที่ใช้เขียนลง
บนแผ่นหินดังกล่าวยังคงเป็นภาษาอาหรับ และยังไม่มีการบันทึกเป็นภาษา
มลายูแต่อย่างใด

ระบบเขียนอักษรยาวี

รูปอักษรยาวี หรือ อักษรอาหรับ มีลักษณะเป็นรูปเส้น มีจุดกำกับอยู่
เหนือหรือล่างลายเส้น ซึ่งอักษรบางตัวมีจุดกำกับอยู่มากกว่าหนึ่งจุด แต่ไม่เกิน
สามจุด และบางตัวไม่มีจุดกำกับเลย อักษรยาวีมีเพียงชุดเดียว แต่สามารถใช้
แทนหน่วยเสียงได้ทั้งหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระ ไม่มีอักษร
ตัวพิมพ์ใหญ่หรือตัวพิมพ์เล็กแต่มีอักษรเต็มรูป และอักษรเชื่อม คือ เชื่อมโยง

ผูกติดไว้กับอักษรอื่นที่สามารถเขียนเชื่อมโยงกันได้ สำหรับอักษรเชื่อมนี้มีลักษณะลายเส้นแตกต่างกัน คือมีการลดรูปเส้นหรือเพิ่มรูปเส้นแล้วแต่ลักษณะของรูปอักษรเต็มของอักษรนั้นๆ อักษรบางตัวมีมากกว่าหนึ่งรูปทรง แตกต่างกันไปตามตำแหน่งที่ปรากฏในคำ คือ ตำแหน่งตัวนำอย่างเดียว ตำแหน่งตัวนำ-ตัวตาม และตำแหน่งตัวตามอย่างเดียว การเปลี่ยนแปลงรูปทรงนี้เปลี่ยนแปลงเฉพาะรูปเส้นหรือลายเส้นเท่านั้น ส่วนจุดก็ยังคงจำนวนไว้เท่าเดิมและวางไว้ในตำแหน่งเดิม สำหรับอักษรที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปทรงเลยมีเพียงตัวเดียวเท่านั้น เมื่อปรากฏในตำแหน่งต่าง ๆ ได้แก่ ‘ฮัมชะฮ์’ (٥) (รัตติยาสาและ, 2547)

อักษรยาวีในภาษามลายูมาตรฐานมีทั้งหมด 36 ตัวอักษรโดยนำมาจากอักษรอาหรับ¹ 29 ตัวอักษร และอีก 7 ตัวอักษรได้จากการประดิษฐ์เพิ่มเติม (แต่เดิมอักษรยาวีที่เพิ่มเติมมี 5 ตัวอักษร ได้แก่ ڤ ڦ ڱ ڰ และ ڱ ซึ่งเป็นอักษรที่เคยปรากฏในจารึกตริงกานู ต่อมาในปี ค.ศ. 1986 สภามหาวิทยาลัยวัฒนธรรม (Dewan Bahasa dan Budaya) ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศมาเลเซียได้เพิ่มเติมอีกสองตัวอักษร ได้แก่อักษร ڱ และ ڱ) (Hamdan Abdul Rahman, 1999) อักษรยาวีเพิ่มเติมที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นถูกนำมาใช้จนถึงปัจจุบัน และถูกนำมาเรียงลำดับใหม่โดยการแทรกลงไปในระหว่างตัวอักษรอาหรับที่มีลักษณะหน่วยเสียงใกล้เคียงกัน ดังตารางต่อไปนี้ (Muhani Abdul Ghani, 1988)

¹ ตัวอักษรในภาษาอาหรับ ได้แก่ ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ك ل م ن ه و ی

ตารางที่ 1 แสดงอักษรยาวีเพิ่มเติมที่แทรกระหว่างอักษรอาหรับ

ج	ث	ت	ب	ا
ذ	د	خ	ح	چ
ص	ش	س	ز	ر
غ	ع	ظ	ط	ض
ك	ق	ف	ف	غ
و	ن	م	ل	گ
ن	ي	ء	ھ	و
				ی

หมายเหตุ : อักษรที่อยู่ในวงกลม คือ อักษรยาวีที่มีการประดิษฐ์เพิ่มเติมนอกเหนือจากอักษรอาหรับทั้งหมด

การอ่านและการเขียนมลายูด้วยอักษรยาวีจะต้องเริ่มจากทางขวามือไปทางซ้ายมือ และรูปอักษรยาวีไม่มีรูปอักษรตัวเล็กหรืออักษรตัวใหญ่ แต่ที่มีและไม่เหมือนอย่างกรณีรูปอักษรรูมี ก็คือลักษณะเฉพาะของรูปอักษรหรือความหลากหลายของรูปแบบอักษร ในระบบการเขียนอักษรยาวีนั่น จะมี

รูปอักษรซึ่งเรียกว่า “อักษรเต็ม”² รูปอักษรนี้เมื่อนำมาเขียนในรูปของคำก็จะเปลี่ยนรูปแบบอักษรทันที ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับตำแหน่งที่ปรากฏในคำ ในกรณีนี้ผู้เขียนอักษรยาวีไม่สามารถเขียนคำต่าง ๆ โดยนำอักษรเต็มมาเรียงกันเป็นอักษร ๆ ได้เหมือนอย่างวิธีการเขียนด้วยอักษรอื่น ๆ เช่น อักษรรูมี (อักษรโรมัน) หรืออักษรไทย เป็นต้น

การเขียนอักษรยาวีต้องเขียนด้วยวิธีการประสมอักษรหรือการเชื่อมโยงตัวอักษรให้เป็นรูปคำ การประสมหรือเชื่อมโยงอักษรในที่นี้ หมายถึง การประสมอักษรยาวีระหว่างอักษรพยัญชนะกับอักษรสระ หรือระหว่างอักษรพยัญชนะด้วยกัน เพื่อให้เป็นพยางค์และคำ การประสมอักษรยาวีแตกต่างกับการประสมอักษรในภาษาอังกฤษ หรือภาษาไทย เพราะอักษรยาวีมีเพียงชุดเดียวที่ใช้แทนทั้งหน่วยเสียงพยัญชนะและสระ และอักษรชุดนี้ยังแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ อักษรเต็ม และอักษรเชื่อม อักษรทั้งสองประเภทนี้จะถูกนำไปใช้ร่วมกันตลอดเวลา อักษรแต่ละตัวที่ปรากฏในคำเดียวกัน ถ้าเป็นอักษรที่สามารถเชื่อมโยงต่อกันได้ก็ต้องเขียนให้เชื่อมโยงกันหมด โดยไม่จำกัดจำนวนอักษร ในกรณีนี้ก็ต้องใช้อักษรเชื่อม ซึ่งอาจจะเป็นอักษรที่มีรูปทรงสำหรับเชื่อมต่อกันในตำแหน่งต้น กลาง หรือท้ายตัวอักษรตัวอื่น ๆ ตามตำแหน่งที่ปรากฏในทางตรงกันข้ามหากเป็นอักษรที่ไม่สามารถเขียนเชื่อมโยงกับอักษรตัวอื่น ๆ ในคำได้เลย ก็ต้องใช้อักษรเต็ม (กรณีที่ไม่ใช่เป็นอักษรในกลุ่มคำเดียวกัน แม้ว่า จะเป็นอักษรที่เชื่อมโยงกันได้ ก็ให้เขียนแยกกันต่างหาก เป็นคนละคำกัน) (รัตติยา สาและ, 2529:49) ดังตารางต่อไปนี้

² “อักษรเต็ม” หมายถึง รูปอักษรเดี่ยวที่ยังไม่ได้ถูกนำมาประสมหรือเชื่อมโยงในการเขียนให้เป็นรูปคำ

ตารางที่ 2 การเชื่อมโยงตัวอักษรยาวีในภาษามลายูมาตรฐานในแต่ละตำแหน่ง

ตำแหน่งท้าย	ตำแหน่งกลาง	ตำแหน่งต้น	รูปอักษรเต็ม
ل	-	ا	ا
ب	بـ	بـ	بـ
ت	تـ	تـ	تـ
ث	ثـ	ثـ	ثـ
ج	جـ	جـ	جـ
ح	حـ	حـ	حـ
خ	خـ	خـ	خـ
چ	چـ	چـ	چـ
د	-	د	د
ذ	-	ذ	ذ
ر	-	ر	ر
ز	-	ز	ز
س	سـ	سـ	سـ
ش	شـ	شـ	شـ
ص	صـ	صـ	صـ
ض	ضـ	ضـ	ضـ
ط	طـ	طـ	طـ
ظ	ظـ	ظـ	ظـ
ع	عـ	عـ	عـ
غ	غـ	غـ	غـ
ف	فـ	فـ	فـ

ตำแหน่งท้าย	ตำแหน่งกลาง	ตำแหน่งต้น	รูปอักษรเต็ม
ف	ف	ف	ف
ق	ق	ق	ق
ك	ك	ك	ك
ا	ا	ا	ا
ل	ل	ل	ل
م	م	م	م
ن	ن	ن	ن
و	-	و	و
ز	-	ز	ز
ه	ه	ه	ه
ء	ء	-	ء
ي	ي	ي	ي
ث	ث	ث	ث
ح	-	-	ح

เสียงในภาษามลายูถิ่นปาตานี

ภาษามลายูปัตตานีหรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ภาษามลายูถิ่นปัตตานี เป็นภาษาที่พูดโดยชาวไทยมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส (ส่วนจังหวัดสตูลจะใช้ภาษามลายูถิ่นสตูล) ทั้งสามจังหวัดตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งตะวันออกทางภาคใต้ของประเทศไทย ประชากรประมาณร้อยละ 80-85 ในจังหวัดดังกล่าวพูดภาษามลายูถิ่นปัตตานีในชีวิตประจำวัน และภาษาดังกล่าวมีลักษณะคล้ายกับภาษามลายูถิ่นในรัฐกลันตัน (Kelantan dialect) ซึ่งเป็นรัฐทางตอนเหนือแถบฝั่งทะเลด้านตะวันออกของประเทศมาเลเซีย (รอสัน อุตัย, 2536: 89; คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์

แห่งชาติ (กอส.), มปป. : 28) สาเหตุที่ทำให้ภาษาที่ใช้ในสองพื้นที่มีความใกล้เคียงกันอาจเนื่องจากสาเหตุสำคัญสามประการ คือ

1. การที่มุสลิมในสองพื้นที่นี้มีการติดต่อสัมพันธ์และการอพยพไปมาระหว่างกัน และในอดีตยังอยู่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรเดียวกันคือ อาณาจักรลังกาสุกะ (Mudmar, 1988)

2. การที่ปัตตานีในอดีตเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาของภูมิภาคนี้ และมีผู้คนจากเมืองต่างๆ ในภูมิภาคนี้เข้ามาศึกษาเล่าเรียนและกลับไปเผยแพร่ชุมชนของตนเอง (Mohd Zamberi A. Malek, 1994 อ้างถึงใน Reemtohsun, Suradech. 2000: 18) และ

3. ปัตตานีในอดีตเป็นเมืองใหญ่และเป็นศูนย์กลางทางการค้าขาย เป็นเมืองท่าสำหรับการขนส่งสินค้า ทั้งจากอินเดีย โปรตุเกส ฮอลแลนด์และ อังกฤษมาเทียบท่านำสินค้ามาจำหน่าย (รุสลัน อุทัย, 2536: 89) ซึ่งทำให้มีการแพร่กระจายภาษามลายูถิ่นไปทั่วภูมิภาค

สำหรับหน่วยเสียงของภาษามลายูปัตตานีนั้น มีนักวิจัยหลายท่านได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องระบบเสียงและพบว่า ผลการศึกษามีความแตกต่างกันไม่มากนัก เช่น

วิลดิง (Wilding, 1979) ได้ศึกษาระบบเสียงภาษามลายูปัตตานีด้วยการสัมภาษณ์และจดบันทึกเสียง ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลหน่วยเสียงที่ได้มาเขียนคำศัพท์และเรียบเรียงเป็นพจนานุกรมภาษามลายูถิ่นปัตตานี จากการศึกษา วิลดิงพบว่า หน่วยเสียงพยัญชนะ มี 23 หน่วยเสียง คือ /p/, /t/, /k/, /g/, /ʔ/, /ɣ/, /b/, /d/, /c/, /j/, /f/, /s/, /h/, /z/, /ʃ/, /l/, /r/, /m/, /n/, /ɲ/, /ŋ/, /w/, /y/ และพบว่าไม่ปรากฏหน่วยเสียงระเบิด อิมโอะ ประเภทชนิด เช่น /p^h/, /t^h/, /c^h/, /k^h/ ทั้งนี้

อาจเนื่องมาจาก วิลดิงได้ศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้พูดภาษามลายูปัตตานีในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานีเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ไพฑูรย์ มาศมินไชนนารา ได้กล่าวในพจนานุกรมไทย-มลายูปัตตานี ระบุไว้ว่า ระบบเสียงของภาษามลายูถิ่นปัตตานี ประกอบด้วยระบบเสียงพยัญชนะและระบบเสียงสระ ซึ่งระบบเสียงพยัญชนะในภาษามลายูถิ่นปัตตานีมีทั้งหมด 25 หน่วยเสียง ได้แก่ /p/, /t/, /k/, /g/, /ʔ/, /p^h/, /t^h/, /c^h/, /k^h/, /b/, /d/, /c/, /j/, /f/, /s/, /h/, /z/, /ɣ/, /l/, /r/, /m/, /n/, /ɲ/, /ŋ/, m^b/, n^d/, ɲ^j/, ɲ^g/, /w/, /y/

รัตติยา สาและ (2534) ได้กล่าวในหนังสือ “ภาษามลายูถิ่นภาคใต้ของประเทศไทย” ว่าข้อมูลทางภาษาที่เรียบเรียงและนำเสนอส่วนใหญ่เน้นหนักทางด้านสำนวนภาษามลายูถิ่นปัตตานี ทั้งนี้เนื่องจากภาษามลายูสำเนียงนี้มีจำนวนผู้ใช้มากกว่าภาษามลายูสำเนียงอื่นที่มีอยู่ในประเทศไทย และดูเหมือนมีลักษณะมาตรฐานมากกว่าเพราะสามารถนำไปปรับใช้กับภาษามลายูถิ่นอื่นๆ ได้สะดวกด้วย อีกทั้งข้อมูลทางภาษานอกจากจะได้มาจากการศึกษางานวิจัยแล้วยังปรับใช้จากประสบการณ์ในฐานะผู้สอนวิชาภาษามลายูถิ่นตลอดมาด้วย ในหนังสือดังกล่าวยังได้อธิบายลักษณะหน่วยเสียงที่ปรากฏในภาษามลายูถิ่นปัตตานีตามแนวสรีรศาสตร์ โดยได้จำแนกหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษามลายูปัตตานีออกเป็น 2 ประเภท คือ หน่วยเสียงเด่น (Primary Phonemes) และหน่วยเสียงรอง (Secondary Phonemes) หน่วยเสียงพยัญชนะเด่น มี 24 หน่วยเสียง ประกอบด้วยหน่วยเสียง /p/, /t/, /k/, /g/, /ʔ/, /b/, /d/, /c/, /j/, /s/, /z/, /ɣ/, /h/, /l/, /m/, /n/, /ɲ/, /ŋ/, /mb/, /nd/, /ɲj/, /ɲg/, /w/, /y/

หน่วยเสียงพยัญชนะรอง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหน่วยเสียงที่ปรากฏในคำภาษาต่างประเทศ หน่วยเสียงนี้มีทั้งหมด 5 หน่วยเสียง คือ / f, ɟ, x, ɔ, r/ อย่างไรก็ตาม รัตติยา ยังกล่าวว่า หน่วยเสียงพยัญชนะประเภทนี้ สามารถใช้แทนที่กับหน่วยเสียงพยัญชนะปฐมภูมิที่มีลักษณะหน่วยเสียงใกล้เคียงกันได้ กล่าวคือ หน่วยเสียง /f/ สามารถใช้แทนด้วยหน่วยเสียง /p/ หน่วยเสียง /ɟ/ ใช้แทนด้วยหน่วยเสียง /s/ หน่วยเสียง /x/ แทนด้วยหน่วยเสียง /kʰ/ หน่วยเสียง /ɔ/ แทนด้วยหน่วยเสียง /d/ และหน่วยเสียง /r/ แทนด้วยหน่วยเสียง /ʁ/

ในขณะที่ แวมายี ปารามัล (1991) ได้วิเคราะห์หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษามลายูปัตตานี โดยการนำหน่วยเสียงพยัญชนะทั้งหมดที่ได้เสนอไว้โดยไพฑูริย์ (1983) และรัตติยา (2534) มาประมวลและวิเคราะห์ใหม่ จนเกิดเป็นระบบหน่วยเสียงพยัญชนะอีกในลักษณะหนึ่งซึ่งไม่แตกต่างกับบุคคลทั้งสองมากนัก กล่าวคือ แวมายีได้จำแนกหน่วยเสียงพยัญชนะภาษามลายูปัตตานีแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ หน่วยเสียงเด่น และหน่วยเสียงรอง

จากการศึกษาของแวมายี ปารามัล (1991) ระบุไว้ว่า หน่วยเสียงเด่นประกอบด้วย 24 หน่วยเสียง คือ หน่วยเสียง /p/, /t/, /k/, /g/, /ʔ/, /b/, /d/, /c/, /j/, /s/, /ʁ/, /h/, /l/, /r/, /m/, /n/, /ɲ/, /ŋ/, /mb/, /nd/, /ɲj/, /ŋg/, /w/, /y/ ส่วนหน่วยเสียงรอง มี 6 หน่วยเสียง คือ หน่วยเสียง /pʰ/, /tʰ/, /cʰ/, /kʰ/, /f/, /z/

รุสลัน อุทัย (2536) ได้นำเสนอระบบเสียงพยัญชนะในภาษามลายูถิ่นปัตตานีในทำนองเดียวกับนักวิจัยท่านอื่น แต่ที่แตกต่างก็คือไม่ปรากฏหน่วยเสียงกึ่งนาสิก /mb/, /nd/, /ɲj/, /ŋg/ ในภาษามลายูปัตตานี และนอกจากนี้ยังได้ระบุไว้ว่า ในภาษามลายูถิ่นปัตตานียังมีหน่วยเสียงที่ปรากฏในรูปพยัญชนะซ้ำ (double consonant) ด้วย เช่น /llabʌ/ “แมงมุม”, /kku ʎʌ/ “เต่า” เป็นต้น

การวิเคราะห์รูปพยัญชนะอักษรยาวีที่นำมาใช้ในภาษามลายูปาตานี

จากการที่ได้มีการศึกษาพัฒนาระบบเขียนภาษามลายูปาตานีด้วยอักษรยาวี สามารถสรุปได้ว่าหน่วยเสียงพยัญชนะภาษามลายูปาตานี มีทั้งหมด 30 เสียง แต่มีรูปเขียนอักษรยาวีที่สามารถแทนเสียง 27 รูป ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 หน่วยเสียงพยัญชนะภาษามลายูปาตานีที่สามารถแทนด้วยอักษรยาวี ในภาษามลายูมาตรฐาน

ประเภทเสียง		ตำแหน่งเสียง					
		ริมฝีปาก	ฟัน ริมฝีปาก	ปุ่มเหงือก	เพดาน แข็ง	เพดาน อ่อน	เส้นเสียง
เสียง หยุด	อโฆชะ ชนิด	p (ڤ)		t (ت)	c (ڤ)	k (ك)	? ³ (ء) (l)
	อโฆชะ สติด	p ^h (?) ⁴		t ^h (?)	c ^h (?)	k ^h (?)	
	โมฆะ	b (ب)		d (د)	j (ج)	g (گ)	

³ เสียง [ʔ] คือเสียงที่ปรากฏตำแหน่งเส้นเสียง (glottal) ในภาษามลายูปาตานีแทนด้วยตัวอักษร (ء) ให้ปรากฏเฉพาะข้างหลังคำเพื่อแสดงว่าเป็นเสียงสั้น (ดูตัวอย่างในหัวข้อเสียงพยัญชนะหยุดพ่นลม) และปรากฏข้างหลังตัวอักษรสระอาลีฟ (ل) ในกรณีที่เป็นสระเรียง (ดูตัวอย่างในหัวข้อหน่วยเสียงสระเรียง)

⁴ จากการพัฒนาระบบเขียนในขั้นแรกยังไม่สามารถกำหนดตัวอักษรยาวีที่เหมาะสมกับหน่วยเสียงในภาษามลายูปาตานี ดังนั้นในตารางวิเคราะห์หน่วยเสียงจึงกำหนดให้บางหน่วยเสียงเป็นเครื่องหมายคำถาม (?) ไปพลางก่อน

ประเภทเสียง		ตำแหน่งเสียง					
		ริมฝีปาก	ฟัน ริมฝีปาก	ปุ่มเหงือก	เพดาน แข็ง	เพดาน อ่อน	เส้นเสียง
เสียง เสียด แทรก	อโฆษะ		f (ف)	s (س)			h (ه)
	โฆษะ			z (ز)		y (ي)	
นาสิก		m (م)		n (ن)	ɲ (ڻ)	ŋ (ڭ)	
กึ่งนาสิก		m ^b (?)		n ^d (?)	ɲ ^j (?)	ŋ ^g (?)	
เสียงข้างลิ้น				l (ل)			
ลิ้นร่ว				r (ر)			
อัสสระ		w (و)			y (ي)		

จากตารางข้างต้นพบว่าหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษามลายูมาตรฐานบางหน่วยเสียงสามารถแทนรูปเขียนด้วยอักษรยาวีได้ 2 รูป แต่การมีรูปเขียน 2 รูปดังกล่าวมีการใช้งานที่แตกต่างกัน คือหนึ่งรูปใช้ในคำมลายูแท้ ส่วนอีกรูปหนึ่งใช้ในคำยืมภาษาอาหรับ ทั้งนี้เนื่องจากโดยปกติของภาษามลายูที่เขียนด้วยอักษรยาวีหากเป็นคำยืมจากภาษาอาหรับจะใช้รูปแบบการเขียนตามภาษาอาหรับเดิม รูปเขียนอักษรอาหรับที่มักปรากฏในคำยืมภาษาอาหรับซึ่งนำมาใช้ในการเขียนภาษามลายูด้วยอักษรยาวี ได้แก่

ش خ ح غ ع ذ ز ض ص ظ ط ف ق ث

อย่างไรก็ตาม จากตารางหน่วยเสียงพยัญชนะภาษามลายูปาตานีข้างต้น จะพบว่าหน่วยเสียงในภาษามลายูปาตานีบางหน่วยเสียงที่ยังไม่มีอักษรยาวีที่สามารถกำหนดเป็นอักษรแทนเสียง ดังนั้นจึงได้มีการกำหนดสัญลักษณ์แทนเสียงดังกล่าวไปพลางก่อน ซึ่งได้แก่ p^h , t^h , c^h , k^h , m^b , n^d , j^j , η^g

นอกจากนี้จากการที่ได้มีการศึกษาและพัฒนาระบบเขียนพบว่า มีหน่วยเสียงพยัญชนะ 30 หน่วยเสียงนี้สามารถเกิดเป็นพยัญชนะต้น แต่มีเพียง 3 หน่วยเสียงที่ปรากฏเป็นพยัญชนะสะกดในภาษามลายูปาตานี ได้แก่เสียง [ʔ] [h] และ [ŋ] ดังตัวอย่างคำในภาษามลายูปาตานีซึ่งแสดงการปรากฏของหน่วยเสียงพยัญชนะต้นและหน่วยเสียงพยัญชนะสะกดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงตัวอย่างคำของหน่วยเสียงพยัญชนะต้นและพยัญชนะสะกด

พยัญชนะต้น	อักษรยาวี	ตัวอย่างคำ	ความหมาย
/p-/	ڤ	[pipi]	แก้้ม
/t-/	ت	[tido]	นอน
/c-/	ڄ	[ciciŋ]	แหวน
/k-/	ڪ	[kaki]	เท้า
/ʔ-/	ا	[ʔapi]	ไฟ
/p ^h -/	(?)	[paʔ]	พรรค
/t ^h -/	(?)	[t ^h eʔ]	เทป

พยัญชนะต้น	อักษรยาวี	ตัวอย่างคำ	ความหมาย
/c ^h -/	(?)	[c ^h uʔ]	ชุด
/k ^h -/	(?)	[k ^h eʔ]	ขนมเคັก
/b-/	ب	[baju]	เสื้อ
/d-/	د	[dudoʔ]	นั่ง
/j-/	ج	[jayi]	นิ้ว
/g-/	ڭ	[gigi]	ฟัน
/f-/	ف	[faifa]	ไฟฟ้า
/s-/	س	[sise]	หวี
/h-/	ه	[hatu]	ผี
/z-/	ز	[zabeʔ]	ลูกอ่งุ่น
/y-/	غ	[yima]	เสื้อ
/m-/	م	[makeɛ]	กิน
/n-/	ن	[nakw]	ลูกขนุน
/ŋ-/	ڠ	[ŋamwʔ]	ยุ่ง
/ŋ-/	ڱ	[ŋaŋw]	อ้าปาก
/m ^b -/	(?)	[kəm ^b ɛ]	บาน
/n ^d -/	(?)	[bən ^d ɛ]	นา
/ŋ ^j -/	(?)	[paŋ ^j ɛ]	ยาว
/ŋ ^g -/	(?)	[piŋ ^g ɛ]	จาน
/l-/	ل	[ula]	งู
/r-/	ر	[roti]	โรตีสี

พยัญชนะต้น	อักษรยาวี	ตัวอย่างคำ	ความหมาย
/w-/	و	[wa]	ว่าว
/y-/	ي	[yu]	ปลาฉลาม
พยัญชนะสะกด			
/-ʔ/	ء-	[ʔulaʔ]	หนอน
/-h/	ه-	[yumoh]	บ้าน
/-ŋ/	ڠ-	[pusiŋ]	หมูน

การวิเคราะห์สระอักษรยาวีที่นำมาใช้ในภาษามลายูปาตานี

จากที่ได้มีการศึกษาและพัฒนาระบบเขียนภาษามลายูปาตานีพบว่า มีหน่วยเสียงสระทั้งสิ้น 17 หน่วยเสียง แบ่งเป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยว 12 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงสระเรียง 5 หน่วยเสียง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. หน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษามลายูปาตานีมี 12 หน่วยเสียง ในขณะที่อักษรยาวีที่มีอยู่สามารถแทนเสียงได้เพียง 11 รูปเท่านั้น นอกจากนี้ หน่วยเสียงสระเดี่ยวยังสามารถแบ่งย่อยออกเป็น 2 กลุ่ม คือ หน่วยเสียงสระปกติ 8 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงสระนาสิก 4 หน่วยเสียง ดังนั้นจากการพัฒนาระบบเขียนภาษามลายูปาตานีจึงได้มีการกำหนดให้ใช้เครื่องหมาย (~) กำกับอยู่บนตัวอักษรสระที่เป็นเสียงนาสิก สำหรับเสียงสระเดี่ยวในภาษามลายูปาตานีมีตำแหน่งการออกเสียงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ตำแหน่งการออกเสียงสระเดี่ยวในภาษามลายูปาตานี

ส่วนของลิ้น ระดับลิ้น	หน้า	กลาง	หลัง
สูง	i		u , ู
กึ่งสูง	e	ə	o
กึ่งต่ำ	ε , ี		ɔ , ๊
ต่ำ	a , ั		

จากกระบวนการพัฒนาระบบเขียนได้ข้อสรุปเกี่ยวกับอักษรสระที่ใช้แทนเสียงสระเดี่ยวทั้งเดี่ยวปกติและสระเดี่ยวนาสิก ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงอักษรหรือสัญลักษณ์แทนเสียงสระเดี่ยวและตัวอย่างคำ

เสียงสระ	อักษรยาวี	ตัวอย่างคำ	ความหมาย
สระเดี่ยวปกติ			
[i]	ي	کيسي	เก้าอี้
[e]	(?)	[ʔeləʔ]	สวย
[ε]	(?)	[makeε]	กิน
[a]	ا	بايا	จ่าย

เสียงสระ	อักษรยาวี	ตัวอย่างคำ	ความหมาย
[ə] ⁵	-	تلاؤ	ไข่
[u]	و	توفا	กระรอก
[o]	(?)	[capo]	รวม
[ɔ]	(?)	[mato]	ตา
สระเดี่ยวนาสิก			
[ɛ̃]	(?)	[kəpɛ̃ʔ]	บุบ
[ã]	(?)	[kəpã]	ชุ่มช้ำม
[ũ]	(?)	[busũʔ]	เหม็น
[ɔ̃]	(?)	[kotɔ̃ʔ]	เตี้ย

2. หน่วยเสียงสระเรียง จากการศึกษพบว่าภาษามลายูปาตานีไม่มีหน่วยเสียงสระประสมแต่มีเสียงสระเรียง กล่าวคือสระสองเสียงปรากฏต่อเนื่องกันไปโดยจะออกเสียงสระแต่ละเสียงอย่างสมบูรณ์ เสียงสระเรียงในภาษามลายูปาตานีมักเริ่มด้วยเสียงสระ [a] และตามด้วยสระอื่นๆ ดังนั้นหลักการเขียนหน่วยเสียงสระประเภทนี้ด้วยอักษรยาวีจึงต้องให้แตกต่างไปจากสระประสมในภาษามลายูมาตรฐาน ทั้งนี้เพื่อป้องกันความสับสนในการอ่านระหว่างภาษามลายูมาตรฐานกับมลายูปาตานี สระเรียงในภาษามลายู

⁵ เสียงสระ [ə] ในภาษามลายูปาตานีปรากฏเฉพาะกลางคำในพยางค์เปิด และจากที่ได้มีการพัฒนาไปแล้วนั้นได้กำหนดไว้ว่า การปรากฏของเสียงสระ [ə] ในตำแหน่งใดก็ตามจะไม่แทนด้วยรูปอักษรยาวีใด ๆ ทั้งสิ้น ส่วนเสียงสระ [a] ที่ปรากฏกลางคำในพยางค์ปิดก็ไม่แทนด้วยรูปอักษรยาวีใด ๆ ด้วยเช่นกัน

ปาตานี ประกอบด้วย 5 เสียง คือ [a-i], [a-ɛ],[a-e], [a-o] และ [a-u] ซึ่งมีตัวอย่างคำดังตารางที่ 19

การใช้พยัญชนะอักษรยาวีในภาษามลายูปาตานี

ในภาษามลายูปาตานีมีเสียงพยัญชนะทั้งสิ้น 30 หน่วยเสียง และเนื่องจากอักษรยาวีที่ใช้เป็นการนำอักษรอาหรับมาประยุกต์ใช้ ดังนั้นเพื่อป้องกันการสับสนการใช้อักษรที่มีรูปลักษณะเดียวกัน การออกแบบระบบเสียงภาษามลายูปาตานีจึงจะต้องไม่เป็นรูปแบบการออกเสียงเดิมของอักษรนั้นๆ ดังนั้นสำหรับหน่วยเสียงที่เพิ่มขึ้นในภาษามลายูปาตานีจำเป็นต้องใช้สัญลักษณ์มาเพิ่มในอักษรที่มีหน่วยเสียงคล้ายคลึงกัน และสัญลักษณ์ที่นำมาใช้ควรเป็นสัญลักษณ์ที่มีอยู่ในระบบเขียนของภาษาอาหรับ เพื่อให้ระบบเขียนที่พัฒนาขึ้นมีความใกล้เคียงกับรากฐานเดิมของภาษา อีกทั้งยังจะทำให้การพิมพ์ในคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นกลไกในการเผยแพร่และสร้างการยอมรับในระบบเขียนที่พัฒนาขึ้นมีโอกาสมากขึ้นด้วย ดังนั้นสัญลักษณ์ที่นำมาใช้ในเสียงพยัญชนะได้แก่

1. เสียงหยุดพ่นลมกำหนดให้ใช้เครื่องหมายขีดเส้นใต้ () ตัวอักษรนั้นๆ ซึ่งมีทั้งสิ้น 4 เสียง ดังตารางตัวอย่างคำต่อไปนี้

ตารางที่ 7 แสดงตัวอย่างคำที่มีเสียงหยุดพ่นลมในภาษามลายูปาตานี

หน่วยเสียง	อักษรยาวี	ตัวอย่างคำ	การออกเสียง	ความหมาย
[p ^h]	فْ	فَا	[paʔ]	พรรค
[t ^h]	تْ	تِي	[t ^h eʔ]	เทป
[c ^h]	چْ	چُو	[c ^h uʔ]	ชุด
[k ^h]	كْ	كِ	[k ^h eʔ]	ขนมเค้ก

2. เสียงกึ่งนาสิก กำหนดให้ใช้เครื่องหมาย ° (สูญ) เหนืออักษรนั้นๆ ซึ่งมีทั้งสิ้น 4 เสียง ดังปรากฏในตารางตัวอย่างคำต่อไปนี้

ตารางที่ 8 แสดงตัวอย่างคำที่มีเสียงกึ่งนาสิกในภาษามลายูปาตานี

หน่วยเสียง	อักษรยาวี	ตัวอย่างคำ	การออกเสียง	ความหมาย
[m ^b]	م̣	كُمْي	[kəm ^b ɛ]	บาน
[n ^d]	ن̣	KANJI	[kan ^d ɛ]	คอก
[ŋ ^j]	ن̣̊	PIFA	[paŋ ^j ɛ]	ยาว
[ŋ ^g]	غ̣	SA	[səŋ ^g a]	ลูกกลม

3. กรณีเป็นคำที่มีการออกเสียงยาวกำหนดให้ใช้เครื่องหมาย (ขีดดู) ปรากฏเหนือตัวอักษรที่ออกเสียงยาว ดังตัวอย่างคำในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 9 แสดงตัวอย่างคำที่มีพยัญชนะเสียงยาวในภาษามลายูปาตานี

ภาษามลายูปาตานี	การออกเสียง	ความหมาย
جَالِي	[ˈjale]	เดิน
قَوَّوْغُوْغُوْ	[ˈpunon]	กะลา
چَايَاوْ	[ˈcayo]	เชื้อ
غَاجا	[ˈɣaja]	สอน
بَيْسِيءْ	[ˈbiseʔ]	กระต๊อบ

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ารูปอักษรยาวีที่ใช้ในภาษามลายูมาตรฐานหลายตัวไม่สามารถใช้แทนหน่วยเสียงภาษามลายูปาตานี (โดยเฉพาะอักษรที่ใช้เขียนคำยืม) แต่พบว่ายังมีหลายคำที่เป็นคำยืมภาษาอาหรับ ซึ่งในระบบการเขียนภาษามลายูมาตรฐานด้วยอักษรยาวีเรามักจะใช้รูปแบบการเขียนเดียวกับในภาษาอาหรับ ดังนั้นในการกำหนดอักษรบางตัวในภาษามลายูปาตานีจึงจะไม่ตัดอักษรที่ใช้เขียนคำในภาษาอาหรับออก และยังถือว่าเป็นอักษรหนึ่งของระบบเขียนภาษามลายูปาตานีด้วย

การใช้สระอักษรยาวีในภาษามลายูปาตานี

เนื่องจากในภาษามลายูมาตรฐานมีอักษรยาวีที่ใช้แทนรูปสระเพียง 3 รูปอักษรเท่านั้น แต่มีการใช้ในหลายหน่วยเสียงสระ ดังนั้นจากที่ได้มีการพัฒนาระบบเขียนภาษามลายูปาตานีจึงจำเป็นต้องออกแบบสัญลักษณ์เพื่อแยกระหว่างเสียงสระต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเสียงสระที่มีเฉพาะในภาษามลายูปาตานีแต่ไม่มีในภาษามลายูมาตรฐาน และเพื่อให้การออกแบบ

รูปอักษรแทนหน่วยเสียงสระเป็นที่ยอมรับ จึงได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการเขียนรูปสระไว้ดังนี้

1. หน่วยเสียงสระที่สอดคล้องกันกับภาษามลายูมาตรฐานให้ใช้ตามภาษามลายูมาตรฐาน

2. ในกรณีที่อักษรสระในภาษามลายูมาตรฐานแทนหลายหน่วยเสียง จะเลือกใช้อักษรสระดังกล่าวเพียงหน่วยเสียงเดียว และออกแบบเพิ่มเติมสำหรับหน่วยเสียงสระที่เหลือ

3. ในการออกแบบรูปอักษรแทนเสียงสระหากเลือกใช้อักษรแทนเสียงจะต้องไม่ทำให้เกิดข้อสงสัยว่าอักษรดังกล่าวทำหน้าที่เป็นอักษรพยัญชนะหรืออักษรสระ

4. หากจำเป็นต้องใช้สัญลักษณ์อื่นๆ กำกับรูปอักษรแทนเสียงสระ จะเลือกใช้สัญลักษณ์ที่ปรากฏในภาษาอาหรับมาใช้เท่านั้น โดยจะหลีกเลี่ยงการออกแบบสัญลักษณ์เอง

5. จะต้องสามารถนำไปใช้กับการพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์ได้ เพื่อให้สามารถเผยแพร่ระบบเขียนได้ง่ายขึ้น

สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ได้มีการกำหนดเพื่อกำกับรูปอักษรที่จะแทนหน่วยเสียงสระมีดังนี้

- เครื่องหมาย () สำหรับสระเสียง [e] ระบบตัวเขียนสระ

คือ ع

- เครื่องหมาย () สำหรับสระเสียง [ε] ระบบตัวเขียนสระ

คือ ي

- เครื่องหมาย () สำหรับสระเสียง [o] และ [ɔ] ระบบ

ตัวเขียนสระ คือ ۇ และ ۆ

- เครื่องหมาย (~) สำหรับสระเสียงนาสิก ได้แก่

สระเสียง [ĕ] ระบบตัวเขียนสระ คือ ĕ-

สระเสียง [ã] ระบบตัวเขียนสระ คือ ĩ

สระเสียง [ũ] ระบบตัวเขียนสระ คือ ũ

สระเสียง [õ] ระบบตัวเขียนสระ คือ õ

ตารางที่ 10 แสดงการเขียนอักษรสระเดี่ยวและสระเรียงในภาษามลายูปาตานี

หน่วยเสียงสระ	ตัวเขียนแทนเสียง
i	ي
e	ي -
ε	ي _
a	ا
o	-
u	و
o	وْ
o	اوْ
ĕ	ĕ-
ã	ĩ
ũ	ũ
õ	اوْ
a-i	اي

หน่วยเสียงสระ	ตัวเขียนแทนเสียง
a-e	اِءِ
a-ε	اِءِ
a-u	او
a-o	اوْ

จากตารางข้างต้นมีระบบเขียนหน่วยเสียงสระเรียงในภาษามลายูปาตานีจำนวน 5 หน่วยเสียง ซึ่งเสียงทั้งหมดจะเริ่มด้วยเสียงสระ ๑ แล้วตามด้วยเสียงสระอื่นๆ ดังนั้นหลักการเขียนหน่วยเสียงสระประเภทนี้จึงต้องออกแบบให้แตกต่างไปจากสระประสมในภาษามลายูมาตรฐาน ซึ่งจากที่ได้มีการออกแบบในกระบวนการพัฒนาพบว่าให้อักษร ๕ (ฮัมซะฮ์) ตามหลังอักษร ๑ ซึ่งเป็นอักษรสระตัวแรก แล้วจึงตามด้วยอักษรเสียงสระที่สอง ซึ่งประกอบด้วยเสียง َو, ِ, ُ, ِ, ِ ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น

ระบบการสะกดคำและหลักการเขียนภาษามลายูปาตานีด้วยอักษรยาวี

การสะกดคำและการเขียนด้วยอักษรยาวีในภาษามลายูปาตานี อาจกล่าวได้ว่าใช้หลักการสะกดคำและใช้หลักการเขียนที่ใกล้เคียงกับหลักการสะกดคำและหลักการเขียนด้วยอักษรยาวีในภาษามลายูมาตรฐาน กล่าวคือ การสะกดคำและหลักการเขียนในภาษามลายูปาตานีมีหลักเกณฑ์สำคัญๆ ดังต่อไปนี้

1. คำหรือพยางค์เปิดและพยางค์ปิดที่มีเสียงสระเดี่ยวทุกเสียง และสระเรียงทุกเสียง ยกเว้นพยางค์เปิดที่มีเสียงสระ [ə] และพยางค์ปิดที่มีเสียงสระ [a] ให้สะกดโดยใช้รูปอักษรสระที่กำหนดทุกตัว เช่น

كاو	[ka.yu]	“ไ้”
توھي	[tu.hɛ]	“พระเจ้า”
كونيڭ	[ku.niŋ]	“สีเหลือง”
فوتيه	[pu.teh]	“สีขาว”
غاغو	[ŋa.ŋɔ]	“อ้าปาก”

2. คำหรือพยางค์ใดก็ตามที่มีโครงสร้าง CV⁶ และเมื่อ V คือหน่วยเสียงสระ [ə] ให้สะกดคำหรือพยางค์โดยไม่ต้องมีรูปสระปรากฏ ส่วนคำหรือพยางค์ใดที่มีหน่วยเสียงสระอื่นๆ ก็ให้คงรูปสระของหน่วยเสียงนั้นๆ เสมอ เช่น (สังเกตตัวอย่างคำในพยางค์แรก)

ب+لي	→	بلي	[bə.li]	“ซื้อ”
د+مي	→	دمي	[də.mɛ]	“เป็นไข้”
ك+لي	→	كلي	[kə.li]	“ปลาดุก”
ت+با	→	تبا	[tə.ba]	“หนา”

3. คำหรือพยางค์ใดก็ตามที่มีโครงสร้าง CVC และเมื่อ V คือหน่วยเสียงสระ [a] ให้สะกดคำหรือพยางค์โดยไม่ต้องมีรูปสระปรากฏ ส่วนคำหรือพยางค์ใดที่มีโครงสร้างลักษณะดังกล่าวที่มีหน่วยเสียงสระอื่นๆ ให้คงรูปสระของหน่วยเสียงนั้นๆ เสมอ เช่น (สังเกตตัวอย่างคำในพยางค์ที่สอง)

⁶ CV (พยางค์เปิด) หรือ CVC (พยางค์ปิด) เป็นโครงสร้างของคำหรือพยางค์ซึ่งอาจประกอบด้วย C หมายถึงพยัญชนะ และ V หมายถึงสระ

فانه	→	فانه	[pa.nah]	“ร้อน”
كوقه	→	كوقه	[ku.pah]	“ปก”
بغه	→	بغه	[bə.ɣah]	“ข่าวสาร”
ماله	→	ماله	[ma.lah]	“เกียจคร้าน”

4. การเขียนคำยืมไม่ว่าจะเป็นภาษาใดก็ตาม (ยกเว้นภาษาอาหรับ)

ให้เขียนตามสำเนียงภาษามลายูปาตานี เช่น

คำยืมภาษาไทย

توراتاء	[tho.ra.taʔ]	“โทรทัศน์”
قاء	[paʔ]	“พรรค”
जूء	[chuʔ]	“ชุด”

คำยืมภาษาอังกฤษ

بوء	[boʔ]	“หนังสือ” (book)
كله	[gə.lah]	“แก้ว” (glass)
ستيسیغ	[sə.te.səŋ]	“สถานี” (station)

5. การเขียนชื่อคนไม่ว่าจะเป็นภาษาก็ตามให้เขียนตามสำเนียงภาษา

เดิม เช่น

ซาโรจน์	→	ساروت
สุมาลี	→	سوءمالي
พงศ์ศักดิ์	→	فوغسك
ไมเคิล	→	مايكل

6. ในกรณีเขียนชื่อเฉพาะหรือคำที่เป็นภาษาอาหรับโดยเฉพาะอย่างยิ่งคำศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ให้สะกดคำตามระบบการสะกดคำในภาษาอาหรับหรือเขียนทับศัพท์ตามแบบฉบับภาษาเดิม เช่น

باب	[bab] “บท”
خاص	[χas] “เฉพาะเจาะจง”
وقف	[wa.kaf] “บริจาค”
عبدالحميد	[ʔab.dul.ha.mid] “ชื่ออับดุลฮามิด”
جمال الدين	[ja.ma.lud.din] “ชื่อญามาตุตติน”
عبدالله	[ʔab.dul.loh] “ชื่ออับดุลลอฮ์”
محمدامين	[mu.ham.mat.ʔamin] “ชื่อมุฮัมมัด

อามีน”

ابراهيم	[ʔib.ro.hin] “ชื่ออิบรอฮิม”
---------	-----------------------------

7. การเว้นวรรคตอน ให้เว้นวรรคระหว่างคำเพื่อให้อ่านได้สะดวก เพื่อให้ทราบว่าแต่ละคำสิ้นสุดลงตรงไหน สามารถเดาความหมายของคำได้ และประการสำคัญเพื่อไม่ให้อักษรตัวสุดท้ายของคำกับอักษรตัวแรกของคำ ถัดไปถูกเชื่อมกันในกรณีพิมพ์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ เช่น

تغيمو كاسيه “ขอบคุณ” [təyimo kaseh]

ساياو واكي كافو غ سغو “ฉันเป็นตัวแทนจากตำบลโสร่ง”

[sayo wake kapon səyon]

8. การใช้เครื่องหมายอื่น ๆ ในระบบเขียนภาษามลายูปาตานีด้วยอักษรยาวี ประกอบด้วย

- เครื่องหมายจุด (.) เขียนไว้หลังประโยคบอกเล่าเมื่อจบประโยคแต่ละประโยค

- เครื่องหมายปรัศนี (?) เขียนไว้หลังประโยคคำถาม

- เครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) เขียนไว้หลังประโยคอุทาน

- เครื่องหมายจุภาค (,) เพื่อแสดงว่ายังไม่จบประโยคในประโยคหลายความ

- เครื่องหมายวงเล็บ () เพื่อแสดงคำอธิบายเพิ่มเติมหรือเป็นสิ่งเดียวกัน

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบอักษรยาวีและสัญลักษณ์ในภาษาไทยกับหน่วยเสียงที่ใช้ในภาษามลายูปาตานี

ลำดับที่	อักษรยาวี	หน่วยเสียง	สัญลักษณ์อักษรไทย
1	ا	ʔ	อ ⁷
2	ب	b	บ
3	ت	t	ต
4	ث	θ	ซุ
5	ج	j	ย
6	ح	h	ฮ
7	خ	x	ก
8	ج	c	จ
9	د	d	ด
10	ذ	z	ซ
11	ر	r	ร

⁷ เนื่องจากภาษามลายูมีการนำคำในภาษาอาหรับมาใช้มากพอสมควร ลักษณะการออกเสียงภาษามลายูจึงแตกต่างไปจากภาษาไทยอยู่บ้าง ดังนั้นในการเทียบอักษรยาวีกับอักษรไทยจึงไม่สามารถเทียบกันได้ทั้งหมดทุกตัวอักษร มีบางตัวอักษรยาวีสามารถเทียบกับอักษรไทยได้โดยตรง ในขณะที่บางตัวอักษรยาวีไม่สามารถเทียบกันได้โดยตรงจึงต้องใช้อักษรไทยที่มีลักษณะการออกเสียงใกล้เคียงที่สุดมาเป็นคู่เทียบ หรือกำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ กำกับอยู่บนหรือล่างตัวอักษรไทยที่ต้องการใช้เทียบกับอักษรยาวี (ดูเพิ่มเติมใน แวญโซะ สามะอาลี และคณะ. 2551)

ลำดับที่	อักษรยาวี	หน่วยเสียง	สัญลักษณ์อักษรไทย
12	ز	z	ซ
13	س	s	ซ
14	ش	ʃ	ช
15	ص	s	ซ
16	ض	d	ฎ
17	ط	t	ฏ
18	ظ	z	ซ
19	ع	ʕ	ร
20	غ	ɣ	ร
21	ڭ	ŋ	ง
22	ف	f	ฟ
23	ق	k	ค
24	ڤ	p	ป
25	ك	k	ก
26	ڭ	g	ก
27	ل	l	ล
28	م	m	ม
29	ن	n	น
30	و	w	ว
31	ه	h	ฮ

ลำดับที่	อักษรยาวี	หน่วยเสียง	สัญลักษณ์อักษรไทย
32	ء	ʔ	-
33	ڠ	ŋ	ณ
34	ڤ	p ^h	พ
35	ت	t ^h	ท
36	ك	k ^h	ค
37	ش	c ^h	ช
38	م	m ^b	ม
39	ن	n ^d	น
40	ڠ	ŋ ^j	ญ
41	ڱ	ŋ ^g	ง

จากการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ของการพัฒนาระบบเขียนภาษามลายูปาตานี สามารถกล่าวได้ว่าระบบเขียนอักษรยาวีที่ได้มีการศึกษาและพัฒนาเพื่อนำมาใช้ในภาษามลายูปาตานีที่ผ่านมานั้นเป็นความพยายามที่ท้าทายอีกระดับหนึ่ง หลังจากมีการนำอักษรไทยมาใช้พัฒนาเป็นระบบเขียนภาษามลายูปาตานีในหลายๆ ระดับในช่วงเวลาที่ผ่านมา กระนั้นก็ตาม การนำอักษรยาวีมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาระบบเขียนภาษามลายูปาตานีเป็นที่ยืนยันถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมกับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ต้องสืบต่อกันต่อไป

สรุป

ความพยายามที่ได้มีการศึกษาและพัฒนาระบบเขียนภาษามลายูไปตามนี้ด้วยอักษรยาวีจนถึงระดับความเป็นไปได้ในการนำระบบเขียนดังกล่าวมาใช้ในสังคมมลายูให้แพร่หลายเป็นวงกว้างนั้น นับเป็นสิ่งที่ท้าทายนักต่อวงการที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับสากลที่ยังคงยอมรับเฉพาะระบบเขียนอักษรยาวีในภาษามลายูมาตรฐานเท่านั้น โดยเฉพาะในวงการทางการศึกษาทั้งในระดับพื้นฐานโดยมีกลุ่มเป้าหมายคือเยาวชนซึ่งอาจต้องเผชิญกับการใช้ระบบเขียนอักษรยาวีในภาษามลายูมาตรฐานควบคู่กับระบบเขียนอักษรยาวีในภาษามลายูถิ่น ซึ่งเราอาจมองว่าระบบที่ได้มีการพัฒนานั้นเป็นสิ่งที่ใหม่ ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ ความสับสนระหว่างประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ของเยาวชนอาจทำให้เกิดความขัดแย้งในเชิงทฤษฎีและการนำไปปฏิบัติใช้ ในเวลาเดียวกันความท้าทายที่อาจเผชิญต่อระดับกลุ่มผู้ที่มีประสบการณ์การใช้ระบบเขียนอักษรยาวีในภาษามลายูที่อาจเรียกว่าเป็นภาษาที่รวมความเป็นมาตรฐานกับท้องถิ่นควบคู่กันมาเป็นเวลายาวนานนั้น ความท้าทายเชิงประจักษ์ของกลุ่มนี้ ก็คือช่องว่างในการยอมรับในสิ่งใหม่ ซึ่งกลุ่มคนในระดับนี้ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้และทำความเข้าใจให้เกิดเป็นความเคยชิน เป็นที่ยอมรับ และแพร่หลายในสังคมในทุกรูปแบบ จะอย่างไรก็ตามความท้าทายทั้งหลายทั้งปวงนั้น ในที่สุดก็เป็นความสำนึกและความคาดหวังเพื่อให้สถานะทางภาษาของตนในสังคมมีภาวะยั่งยืนอยู่ต่อไปถึงแม้ต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติทางภาษาที่กำลังเกิดขึ้นอยู่กับภาษาต่าง ๆ ในโลกนี้

เอกสารอ้างอิง

- จารุวัจน์ สองเมือง และคณะ. 2551. การพัฒนาระบบเขียนภาษามลายูปัตตานีด้วยอักษรยาวี เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น: กรณีศึกษาตำบลเขาตม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี. สำนักงานกองทุนการวิจัย (เอกสารสำเนาวิจัย)
- รัตติยา સાและ. 2529. การอ่านและการเขียนภาษามลายูด้วยอักษรยาวี. ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา. (เอกสารสำเนา)
- รัตติยา સાและ. 2534. ภาษามลายูถิ่นภาคใต้ของประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ สงขลา.
- รัตติยา સાและ. 2544. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างศาสนิกที่ปรากฏในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส, กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- รุสลัน อุทัย. 2536. การเปรียบเทียบการสร้างคำในภาษามลายูมาตรฐานและมลายูถิ่นปัตตานี. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (เอกสารสำเนา).
- แวยูโซะ สามะอาลี และคณะ. 2551. พจนานุกรมภาษามลายู-ไทย-มาเลเซีย ฉบับเพื่อการศึกษาและการสื่อสารเบื้องต้น. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (เอกสารสำเนาวิจัย)
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2541. พัฒนาสื่อภาษาพื้นบ้าน กรณีภาษาเขมรถิ่นไทย. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

Hamdan Abdul Rahman. 1999. **Panduan Menulis dan Mengeja Jawi.**

Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Ismail Hussein. 1981. **Sejarah Perkembangan Bahasa Kebangsaan**

Kita. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Muhani Abdul Ghani. 1988. **Teman Pelajar Jawi.** Petaling Jaya: Fajar

Bakti.

Suradech Reemtohsun. 2000. **Pondok and the Challenge of Modernity:**

A Comparative Study of Pondok in Songkhla Province, Southern Thailand. M.A. thesis. School of Islamic and Social Sciences, Virginia.

Wilding, Anne. 1979. **Pattani Malay Dictionary for Fellow Workers in**

South Thailand. Yala, Overseas Missionary Fellowship.

Waemaji Paramal. 1991. **Long Consonants in Pattani Malay: the Result**

of Word and Phrase Shortening. M.A. Thesis. Mahidol University.